

CONSIDERAȚII PRIVIND BIOGRAFIA SAVANTULUI NICOLAE VASILESCU-KARPEN (1870–1964)

Andrei NICOLAIDE¹

ABSTRACT: The author of this text was interested on the biography of Vasilescu Karpen, from the point of view of his scientific work, having preoccupations close to those of the scientist above, at the actual level. After an examination of known papers, one can see the large development attributed to one of his achievement, namely, called in those papers, Karpen cell, that being the cell of the Museum Prof. eng. Dimitrie Leonida in Bucharest, without mentioning other of his achievements not less important. However, the named scientist created various types of cells, on identical principles, he called generally K cells, and for distinction, he affected them with certain indices. Other data missed in known literature: a. Birth date; b. No teaching nomination at Lille, but presented there some exposures; c. Important role in the final form of the magnetic circuital law; d. Creation of new combustion cells.

KEYWORDS: K cell, Magnetic circuital law, Combustion cell.

Subsemnatul, autorul acestui text, nu sunt preocupat de analize biografice. Dar m-am ocupat de biografia lui Vasilescu Karpen din punctul de vedere al operei sale științifice, având preocupări în unele domenii apropiate de ale acestuia, la nivelul științei actuale. Din acest motiv, am publicat cu mai mulți ani în urmă o lucrare (carte) detaliată [1], amintită și în [2]. Făcând o constatare asupra lucrărilor cunoscute, se poate observa dezvoltarea mare atribuită uneia dintre realizările sale, este vorba de pila denumită în acele lucrări Pila Karpen și care rezultă a fi cea de la Muzeul Tehnic prof. ing. Dimitrie Leonida, din București, fără a menționa alte lucrări ale sale nu mai puțin importante. Unele lucrări, conțin un text ca pentru tratări

---

¹ Prof. dr. ing., membru titular al Filialei CRIFST – Brașov, al Academiei Române; membru titular al Academiei de Științe Tehnice din România. (*decedat în iunie 2016*)

științifico-fantastice, probabil pentru a atrage cititori. Aici trebuie să facem o mențiune, bine cunoscută de cadrele de specialitate și anume că Vasilescu Karpen a realizat mai multe tipuri de pilă bazate pe principii similare și le-a denumit în ansamblu Pile K, iar pentru a le distinge le-a atașat anumiți indici.

Numeroase lucrări care i-au fost dedicate conțin unele imprecizii și erori. Acest lucru nu ar fi grav, deoarece orice autor se poate înșela din motive diferite, cum ar fi surse care pot conține erori. Grav este dacă, aflând situația reală nu corectează cele exprimate eronat.

1. Voi începe cu data nașterii. Când am scris primul text referitor la Vasilescu Karpen, în toate lucrările pe care le-am găsit atunci, figura data de 28 noiembrie, stil vechi. Aceeași dată apare în lucrarea [4], considerând ca sursă primară un text de 24 pagini dactilografiat în formă dificilă, dar totuși lizibil, desemnat de Vasilescu Karpen și având în marginea superioară numele autoarei publicării și considerat ca o autobiografie a lui Vasilescu Karpen. Acest material se află înregistrat la BCU Lucian Blaga din Cluj-Napoca. Ulterior, vizitând Institutul Politehnic din București, am văzut că toate diplomele obținute de Vasilescu Karpen în Franța aveau ca dată a nașterii 10 decembrie 1870 apropiată (dar nu aceeași) de data de pe diploma de la Școala Națională de Poduri și Șosele din București, unde data este 12 decembrie 1870. Văzând aceste confuzii, am apelat la Arhivele Statului din Craiova. Acestea mi-au pus la dispoziție o copie, în care se scrie că anunțul nașterii a fost făcut pe 12 decembrie 1870, iar nașterea avusese loc pe data de 10 decembrie 1870. Desigur, nu putea să scrie stil vechi, deoarece pe atunci era un singur calendar. Pentru clarificare, dau în Anexă o transcriere a textului de mână, păstrând pe cât posibil ortografia originală, care diferă mult de cea actuală.

Stilul nou a fost introdus în România la 1 aprilie 1919, iar data respectivă de 10 decembrie a devenit 22 decembrie 1870. Astfel data de la Arhive este în concordanță cu toate datele oficiale de la instituțiile de învățământ menționate. Ca urmare, am folosit în continuare, în toate lucrările, această dată. Această dată figurează și în site-ul [3] întocmit foarte detaliat.

2. Numele complet conține la sfârșit pe acela de Karpen. Acesta provine de la numele unei comune, Carpen, situate în apropiere de municipiul Craiova, unde familia sa posedă o proprietate agricolă. El nu a avut totdeauna această completare a numelui, pe diploma sa de absolvire a Școlii Naționale de Poduri și Șosele din București, aceasta apare

ca adăugată ulterior. În partea de jos a diplomei de inginer eliberate de Școala Națională de Poduri și Șosele din București la 29 iunie 1891, este adăugat cu cerneală: „În virtutea Decisiunii Consiliului de Miniștri la data de 10 Septembrie 1899 s'a adăogat la numele de Vasilescu, acela de Karpen (Monitorul Oficial No. 134 din 16/28 Septembrie 1899)”. Introducerea acestuia la numele său s-a făcut din nou în anul 1958, cu ocazia introducerii noilor acte de stare civilă, după cum arată actele sale de la Direcția Generală a Arhivelor Statului și în baza adr. MAI, Direcția de Evidență a Populației, se acordă permisiunea numitului Nicolae Vasilescu, de a adăuga la numele său patronimic de Vasilescu pe cel de Karpen pentru a se numi Nicolae Vasilescu Karpen (este scris fără cratimă). De fapt, el folosise în toate lucrările sale, acest nume de autor. După decesul său, în publicațiile Academiei Române apare și cratima, ca și la alți foști membri cu nume de localitate adăugat (probabil din motive de sistematizare a prezentării documentelor Academiei).

3. În legătură cu studiile lui Vasilescu Karpen, abaterile sunt de amănunt, dar există, astfel se scrie că a absolvit Colegiul Național Carol I din Craiova, ceea ce nu poate fi exact. Acest nume a fost dat acelei instituții în anul 1933, când Vasilescu Karpen absolvise de multe zeci de ani liceul. Deci a absolvit Liceul Carol I din Craiova, cum se numea pe atunci (din 1885).

4. O eroare ceva mai mare apare în lucrări de largă circulație în legătură cu denumirea unității de învățământ superior pe care a urmat-o. Se afirmă cu insistență, s-a și tradus, că ar fi urmat Școala Națională de Poduri Șosele și Mine (care a funcționat în intervalul 1867–1888). Această denumire existase, dar se modificase, astfel încât pe diploma lui scrie Școala Națională de Poduri și Șosele (care a funcționat în intervalul 1888–1921 și corespundea denumirii din Franța, unde Minele erau separate).

5. Date incomplete. În lucrări consacrate lui Vasilescu Karpen, în special în numeroase biografii, se afirmă că a funcționat în calitate de conferențiar, după unii autori, sau profesor după alți autori, la Universitatea din Lille, în anul 1905. Nu am găsit nicio sursă oficială care să confirme aceste date. Totuși, în lucrarea [4], în paginile care ar putea fi considerate ca fiind autobiografice, în paragraful intitulat Activitate Didactică se scrie: „o serie de conferințe de electrotehnică la Institutul Electrotehnic de pe lângă Facultatea de științe din Lille, 1901”. Această afirmație are cu totul altă semnificație, mai realistă decât cele menționate mai sus și mi se pare

justificată. Reiese că ținerea acelor conferințe a avut loc înainte de susținerea tezei de doctorat și nu apare legată de un grad didactic.

6. Date incomplete referitoare la activitatea științifică. În lucrarea [1], am arătat, pe baza unui text publicat de prof. Matei Marinescu (ginerul său), că a realizat pentru prima oară pila de combustie cu combustibil lichid dizolvat, deosebit de importantă pentru acest tip de sursă de energie, făcută în cadrul preocupărilor sale urmărind perfecționarea pilor K. Această circumstanță nu înseamnă că pila de combustie ar fi fost considerată de cineva pilă K, având principii de funcționare cu totul diferite, după cum am menționat în lucrările [1] și [2]. Pila de combustie amintită conținea doi electrozi identici din platină spongioasă, unul, polul pozitiv, în contact cu acid azotic, celălalt în contact cu hidroxid de potasiu, iar cei doi electroliți separați printr-un perete izolant poros. Nu am mai văzut relatări ulterioare.

Unii autori au scris texte cu caracter general, de felul: Vasilescu Karpen între matematicienii generației sale, dar se referă la participarea sa la manifestări festive și nu la activitate științifică.

Mi-aș permite să mai adaug o părere și anume că Vasilescu Karpen a fost un experimentator excepțional atât prin selectarea modelelor fizice cât și prin meticulozitatea experimentelor.

În plus, chiar în acest cadru, Vasilescu Karpen are meritul de a fi contribuit în mod fundamental la definirea completă a legii circuitului magnetic în medii conținând dielectricsi, realizare majoră din punct de vedere științific, după cum am menționat în [1] și [2].

Sper că aceste scurte precizări sau corectări să clarifice personalitatea omului de știință și să evite unele confuzii.

ANEXĂ

(Copie după originalul scris de mână păstrând ortografia originală)

<p>Sf. Pop. Com. București Raion Reg. ELIBERAT CERTIFICAT NAȘTERE Nr. – 936723 din 1958 ARHIVIST G. Stăncuț</p>	<p>REGISTRU STĂRII CIVILE PENTRU NĂSCUȚI</p>	<p>827</p>
<p><i>În anul una mie optu sute șeptezeci ziua douăsprezece a lunii Decembrie la ora unu dupe amiaz. Actu de Naștere al Domnului <u>Nicolae</u> în religia ortodocsă răsăritenă de secsu masculin, născutu alal-teri ziua zece a lunii Decembrie la ora Două Dimineața, în orașul Craiova la casa părinților sei din strada Obedénu (nr n'are) mahalaua Obedénu, fju al Domnlui Căpitanu Ión Vasilescu an etate patru zeci și trei ani de condițiune Militari domiciliatu an Craiova și al Dómnei Mariea Vasilescu născută Nenciu an etate douăzeci și unu ani domiciliată în Craiova, după declarațiunea făcută de tatăl care ne a înfățișatu Copilu. Întăiul martor Domnu Panaitu Niculescu an etate douăzeci și șése ani de profesiune fonționari domiciliatu în Craiova Mahalaua Mântulésa . Al doilea martor domnu Gheorghe Radu Ospățénu an etate treizeci și trei ani de profesiune fonționari domiciliatu în Craiova Mahalaua Harșiu. Cari au sub scris acestu actu dupe ce li se citit ampreună cu noi și cu declarantele. Constatat dupe lege, de noi Protopopu Glodénu Illie officiaru de Starea Civilă al comunei urbei Craiova județu Doljiu.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Arhivele Statului Craiova Vize și semnături</i></p> <p><i>Transcriere a actului de naștere manuscript al lui Nicolae Vasilescu (Karpen, ulterior).</i></p>		

Bibliografie:

- [1] Nicolaide, A., *Significance of the scientific research of Nicolae Vasilescu Karpen (1870–1964)*, AGIR Publishing House, 2006.
- [2] Nicolaide, A., *Precizări de ordin biografic și științific privind personalitatea și activitatea lui Nicolae Vasilescu Karpen*, în „Univers Ingineresc”, 12/2014, 16–30, iunie 2014.
- [3] Șerban, Dănuț, (site) www.Vasilescu-Karpen
- [4] Botez, Elvira, *Nicolae Vasilescu-Karpen – Biograf și Autobiograf*, în ()